

Archeologienota

Gistel, Eigen Haardstraat
Deel 2: Programma van Maatregelen

Inhoud

1	Administratieve gegevens	1
2	Gemotiveerd advies.....	2
2.1	Datering en interpretatie onderzoeksterrein	2
2.2	Waardering archeologische vindplaatsen	2
2.3	Impactbepaling	3
2.4	Bepalingen van de maatregelen	4
2.4.1	Kennispotentieel verder (voor)onderzoek	4
2.4.2	Volledigheid van het (voor)onderzoek	5

1 Administratieve gegevens

Algemeen

Naam site	Gistel, Eigen Haardstraat
Ligging	Eigen Haardstraat, , gemeente Gistel, provincie West-Vlaanderen
Kadaster	Gistel, Afdeling 1, Sectie A, Percelen 591W4, 591B4, 591Z3, 591X4, 591X3, 591V3, 591T3, 591P5, 591N5, 591S4, 591P4, 591R4, 591Y4, 591E4, 591Z4, 591D4, 591A5, 591B5, 591N3, 591M3, 591L3, 591K3, 591H3, 591M4, 591N4, 591K4, 591H4, 591G4, 591F4, 591P3, 591R3, 591C5, 591S3, 591C4, 591A4, 591Y3, 591F5, 591W3, 591E5, 591D5, 613R, 614A, 614B, 614C, 614D, 614E, 614F, 614G, 614H, 614K, 614L, 614M, 614N, 614P, 614R, 614V, 614W, 614X, 614Z, 614A2, 614B2, 614C2, 614D2, 613A, 613B, 613C, 613D, 613E, 613F, 613G, 613H, 613K, 613L, 613M, 613N, 613P, 613R, 613S, 613T, 613V, 613W, 612A, 612B, 612C, 609G, 609F, 610K, 610L, 610M, 610N, 610P, 610R, 610S, 610T, 610V, 610W, 611F, 611G, 611H, 611K, 611L, 611M, 611N, 611P, 611R, 611S, 611T, 611V, 611W, 611X, 611Y, 611Z, 611E2, 611D2, 611K2, 611F2, 611G2, 611H2, 611C2, 611B2, 611A2, 611L2, 611N2, 611S2, 611R2, 611W2, 611V2, 611T2, 598E, 598F, 598G, 598H, 598K, 598L, 598M, 598N, 598R, 598S
Projectnummer BAAC Vlaanderen	2020-0039
Reeds uitgevoerd vooronderzoek	Bureauonderzoek (2019L95)
Bewaarplaats archief	/

Actoren

Auteur	Delphine Saelens
Betrokken actoren	/
Betrokken derden	/

Plangebied

Oppervlakte plangebied	Ca. 45000 m ²
Kartering gewestplan	0100

2 Gemotiveerd advies

2.1 Datering en interpretatie onderzoeksterrein

Het bureauonderzoek wees o.a. uit dat het plangebied zich op de gradiënt tussen de dekzandrug van Gistel en de waterwegen Mariageleed en Kallaartswallegeleed bevindt. Dit moet een zekere aantrekkingskracht uitgeoefend hebben op de mens in het verleden. Rondom het plangebied zijn voornamelijk prospectievondsten uit de (late) middeleeuwen en nieuwe tijd aangetroffen. Een opgraving ten westen van het plangebied bracht voornamelijk vol- en laatmiddeleeuwse bewoning aan het licht. Het plangebied zelf komt overeen met de Eigen Haardwijk die tussen 1978-1983 ontwikkeld werd. Voorheen deed het plangebied dienst als akker- en weiland. De ontwikkeling van de wijk veroorzaakte reeds verstoringen in het bodemarchief over grote delen van het plangebied en dit in de vorm van een wegenis, wooneenheden, verhardingen, rioleringen, groenzones etc. De exacte diepte en omvang van deze verstoringen is echter niet in detail gekend, maar zal in vele gevallen naar alle waarschijnlijkheid tot op de draagkrachtige grond (en dus het archeologische relevante niveau) of dieper reiken.

Het bureauonderzoek wees uit dat er onvoldoende gegevens voor handen zijn om met zekerheid de aan- of afwezigheid van een archeologische site aan te tonen. Het plangebied werd niet specifiek bij naam vermeld in de historische bronnen en tevens zijn er geen vondsten gedaan op het onderzoeksterrein zelf. Op de historische kaarten wordt het plangebied onbebouwd weergegeven en was het langdurig in gebruik als akker- of weiland. Voor de oudere perioden (steentijden-metaaltijden-Romeinse periode) is er niets voorhanden wat betreft historische bronnen die relevant zijn voor het plangebied. Toch scheppen verschillende landschappelijke, cartografische en archeologische factoren een bepaalde archeologische verwachting, deze worden hieronder beschreven.

2.2 Waardering archeologische vindplaatsen

In volgende paragraaf worden de resultaten van het bureauonderzoek gesynthetiseerd tot een concrete archeologische verwachting voor het onderzoeksterrein. Het bureauonderzoek bracht volgende relevante elementen aan het licht:

- **Paleolandschappelijke ligging:** Het plangebied ligt op de gradiënt tussen de dekzandrug van Gistel, op de overgang tussen de lage kustpolders en de hoger gelegen zandstreek. In het noorden bevinden zich enkele waterlopen waaronder de Mariageleed en Kallaartswallegeleed. Dergelijke landschappelijke locatie heeft sinds lang een aantrekkingskracht uitgeoefend op de mens. Op de bodemkaart wordt het plangebied gekarteerd als matig nat tot matig droge zandgronden of postpodzolbodems. Een deel van het plangebied staat gekarteerd als bebouwde zone.
- **Cartografische bronnen:** Het plangebied bevindt zich aan een weg die de huidige Snaaskerkestraat is. Op historisch kaartmateriaal wordt geen bebouwing weergegeven binnenin het plangebied. Het centrum van Gistel bevindt zich ca. 800 m ten zuid(oost)en. Op het overige historisch kaartmateriaal doet het plangebied dienst als akker- en weiland.
- **CAI en ander archeologisch onderzoek:** Een groot aantal prospectievondsten rondom het plangebied wijzen op menselijke aanwezigheid in deze omgeving, voornamelijk in de (late) middeleeuwen. Op ca. 500 m ten westen van het plangebied vond een opgraving plaats waarbij verschillende middeleeuwse gebouwplattegronden werden aangetroffen naast een laat ijzertijd/vroeg Romeinse tijd brandrestengraf. Ook in het centrum van Gistel zijn enkele Romeinse sporen aan het licht gekomen waaronder enkele waterputten. Uit de steentijdperiode zijn slechts enkele vondsten gekend rondom het plangebied.

- **Gekende verstoring:** Het plangebied is eeuwenlang gebruikt geweest als akkerland wat een standaard beperkte verstoring van ploegen en draineren met zich mee kan brengen. De woonwijk is ontwikkeld tussen 1978 en 1983. Hierbij werd een heel groot deel van plangebied verstoord voor de aanleg van de wooneenheden, rioleringen, verhardingen etc. De exacte diepte en omvang van deze verstoringen is echter niet in detail gekend, maar zal in vele gevallen naar alle waarschijnlijkheid tot op de draagkrachtige grond (en dus het archeologische relevante niveau) of dieper reiken. Voor de bestaande riolering is deze wel gekend.
- **Geplande verstoring:** De initiatiefnemer plant op het terrein een vernieuwen van de Eigen Haardwijk. Hierbij wordt een deel van de huidige bebouwing gesloopt, wordt de riolering vernieuwd (verstoringdiepte tot 1,20 m), worden nieuwe wooneenheden gebouwd (verstoringdiepte -0,80 m), worden enkele groenzones (verstoringdiepte beperkt) en wadi's (verstoringdiepte - 1 m) aangeplant en wordt er nieuwe verharding (verstoringdiepte tot 30 cm dieper dan huidige) geplaatst. De geplande ingrepen situeren zich voornamelijk op locaties die reeds verstoord zijn wegens de huidige verhardingen en nutsleidingen. Bovendien vinden de ingrepen gespreid plaats. Enkele grotere zones zijn de nieuwe wadi's met een totale oppervlakte van ca. 1300 m² gespreid over 3 wadi's.

Het plangebied *Gistel, Eigen Haardstraat* is gelegen op de overgang van de dekzandrug van Gistel naar de lager gelegen kustpolders. Verder bevat het plangebied een postpodzolbodem. Hierdoor is de kans op het aantreffen van **steentijd** artefactensites verhoogd. In de omgeving van het plangebied werden reeds vele veldprospecties uitgevoerd. Deze brachten echter voornamelijk (laat-)middeleeuws vondstmateriaal aan het licht. Er zijn slechtst enkele steentijdvondsten gekend in de omgeving van het plangebied.

De landschappelijke situatie was ook tijdens de metaaltijden gunstig voor menselijke bewoning. Enkele sporen en vondsten uit deze perioden werden reeds aangetroffen bij naburige sites. Voor sporensites uit de **metaaltijden** is er dus ook een matig hoge trefkans. Op basis van de huidige archeologische kennis zijn sporen en vondsten uit de **Romeinse periode** zeker niet uit te sluiten. Hoewel deze sporen vaak verstoord zijn door jongere bewoningsfases, zijn er zowel in het centrum van Gistel als op sites buiten het centrum reeds meerdere Romeinse structuren en vondsten aan het licht gekomen. De kans op het aantreffen van deze structuren of vondsten binnenin het plantgebied is dan ook matig tot groot. Op 500 m ten westen van het plangebied bracht een opgraving verscheidene middeleeuwse bouwfases aan het licht. Daarnaast is mede door intensieve veldprospectie in de omgeving van het plangebied veel (laat)**middeleeuws** vondstmateriaal aangetroffen. Hoewel het plangebied zich buiten het centrum van Gistel bevond, zijn middeleeuwse sporen niet uitgesloten binnenin het plangebied.

Gezien de ligging van het plangebied op een gradiënt van de dekzandrug van Gistel, lag het plangebied in een zeer aantrekkelijke locatie voor bewoning en menselijke activiteit in het verleden, voornamelijk voor de Romeinse periode en de (late) middeleeuwen. Deze perioden zijn ook het best vertegenwoordigd op de CAI-kaart rondom het plangebied. Vroegere periodes kunnen ook aangetroffen worden binnenin het plangebied. Uit de steentijd zijn namelijk enkele vondsten gekend rondom het plangebied.

2.3 Impactbepaling

Voor de impactanalyse worden alle geplande ingrepen hieronder toegelicht met hun betrekking op de impact op het bodemarchief.

In eerste instantie vindt de **sloop** plaats van enkele wooneenheden. Deze woningen bestaan uit bovengrondse verdiepingen hebben geen ondergrondse niveaus zoals kelders. De bestaande

wooneenheden hebben reeds verstoring veroorzaakt in het bodemarchief en dit tot op beperkte diepte. De sloop zal niet veel dieper reiken dan de reeds aanwezige verstoring.

Een tweede fase van de werken bestaat uit de bouw van **nieuwe wooneenheden**. Deze wooneenheden worden aangelegd op locaties die reeds verstoring hebben, hetzij door de aanwezigheid van verhardingen, hetzij door de aanwezigheid van de huidige wooneenheden. De nieuwe wooneenheden zullen geen kelder hebben. De geplande verstoringsdiepte van de wooneenheden bedraagt 80 cm onder het maaiveldniveau.

Bijkomend worden nieuwe **verhardingen** aangelegd binnenin het plangebied. Deze verhardingen zullen de bodem ca. 30 cm dieper verstoren dan de reeds bestaande verhardingen.

De geplande **groenzones** komen grotendeels overeen met de reeds bestaande groenzones. Bijkomend worden drie wadi's aangelegd met een totale oppervlakte van ca. 1300 m². De wadi's worden aangelegd tot op een diepte van 1 m onder het huidige maaiveld.

Tot slot worden ook de **nutsvoorzieningen** hernieuwd. Hiervoor wordt enerzijds een sleuf uitgegraven. De sleuf is ca. 80 cm breed en vormen bijgevolg een lineaire en smalle verstoring. De nutsleidingen zullen tot maximum 1,20 m onder het huidige maaiveld liggen. Bovendien komen de nutsleidingen deels overeen met de reeds bestaande locatie van de leidingen.

2.4 Bepalingen van de maatregelen

2.4.1 Kennispotentieel verder (voor)onderzoek

Op basis van het bureauonderzoek voor het plangebied *Gistel, Eigen Haardstraat* werden onvoldoende gegevens verzameld om de aan- of afwezigheid van een archeologische site afdoende te staven. Desondanks kan een gemotiveerde uitspraak gedaan worden over het al dan niet moeten nemen van verdere maatregelen.

Een potentieel op kennisvermeerdering bij verder onderzoek wordt door volgende elementen bepaald:

- **Bewaringsomstandigheden van het bodemarchief:** De bewaringsomstandigheden van het bodemarchief zijn slechts gedeeltelijk gekend. Door de ontwikkeling van de sociale wijk eind de jaren '70 - begin jaren '80 werd het volledige plangebied in verschillende mate verstoord. De aanwezige nutsvoorzieningen hebben lokaal een redelijke verstoring met zich meegebracht. Van de overige zones (van de verhardingen en woningen) is de exacte diepte van deze verstoringen echter niet in detail gekend, maar zal deze in vele gevallen naar alle waarschijnlijkheid tot op de draagkrachtige grond (en dus het archeologische relevante niveau) of dieper reiken.
- **CAI en ander archeologisch onderzoek:** In de omgeving van het plangebied zijn voornamelijk in het centrum van Gistel veel archeologische gegevens gekend. De omgeving van het plangebied werd intensief onderzocht aan de hand van veldprospectie waarbij voornamelijk (laat)middeleeuws aardewerk aangetroffen werd. Zowel in het centrum van Gistel als rondom het plangebied zijn meerdere Romeinse sporen aan het licht gekomen, maar voornamelijk de middeleeuwse periode wordt vertegenwoordigd. Sporen en vondsten uit de steentijd metaaltijden zijn beperkt, maar niet afwezig.
- **Geplande werken:** De geplande ingrepen bestaan onder andere in het vernieuwen van de riolering, de aanleg van nieuwe verhardingen, het slopen van huidige wooneenheden en bouwen van nieuwe wooneenheden, het aanleggen van groenzones en wadi's. De

verstoringen zijn beperkt in oppervlakte en in diepte. De meeste ingrepen vinden plaats in zones die reeds verstoord zijn door de huidige infrastructuur. Bovendien zullen de werken verspreid plaatsvinden in het plangebied en blijft een groot deel van de bestaande infrastructuur behouden nl. een deel van de woningen.

Indien er binnen het plangebied archeologische sporen of structuren aan het licht komen voor de steentijd en de metaaltijden kan dit een grote kennisvermeerdering betekenen. In de directe omgeving van het onderzoeksterrein zijn namelijk weinig sporen van de metaaltijden gekend. Ook steentijdvondsten zijn eerder schaars in de omgeving van het plangebied, wat echter kan liggen aan het gebrek aan systematisch onderzoek in de regio. De steentijdvondsten betreffen enkele losse vondsten zonder context. De aanwezigheid van dergelijke sporen kan als zeldzaam gewaardeerd worden. Voor de Romeinse periode en middeleeuwen daarentegen zullen de mogelijk te bekomen resultaten een aanvulling betekenen op de reeds vergaarde kennis van soortgelijke vondsten uit deze periode. De archeologische verwachting gaf aan dat er een verhoogd potentieel is voor vondsten en sporen uit de Romeinse periode en de (late) middeleeuwen. Verder archeologisch onderzoek kadert echter steeds binnen de krijtlijnen van de te verwachten schade aan en vernietiging van dit mogelijk erfgoed tijdens de geplande bodemingrepen.

De geplande werken omvatten de vernieuwing van de riolering, de wegenis en verhardingen. Verder worden enkele wooneenheden gesloopt en nieuwe wooneenheden gebouwd. Er worden verschillende groenzones aangeplant en er worden drie wadi's voorzien. De werken kaderen in het vernieuwen van de Eigen Haardwijk. Aangezien de werken beperkt zijn in oppervlakte en gespreid over het terrein zullen plaatsvinden naast te behouden structuren, worden vele kleine delen verstoord. Bovendien bevinden de verschillende ingrepen zich versnipperd en niet in een aaneengesloten zone, waardoor er een hoge fragmentatiegraad is. De geplande werken vinden plaats in zones die reeds (deels) verstoord zijn door de huidige infrastructuur. Er is geen groot gebied dat in aanmerking komt voor verder vooronderzoek. Bijkomend onderzoek in het kader van sporenarcheologie zou een versnipperd beeld opleveren van het plangebied. Al deze elementen leiden tot een **geringe tot onbestaande kans op relevante kenniswinst voor sporenarcheologie**.

De enige grotere zones van verstoring betreffen de drie wadi's met een totale oppervlakte van ca. 1300 m². Deze wadi's veroorzaken op hun diepste punt een maximale verstoring van 1 m onder het maaiveld. Bijkomend worden deze toekomstige wadi's doorsneden door de reeds bestaande en uit te breken riolering (zie syntheseplan). Gezien de versnippering van de wadi's in drie delen - waarvan de bestaande, uit te breken riolering dwars door de wadi's loopt - wordt dit een moeilijke zone voor verdere prospectie in het kader van **steentijd artefactensites**. De kenniswinst is door de versnippering van de wadi zones en verstoring door de bestaande riolering enigszins verminderd. De centrale wadi is namelijk smal en bevat een bestaande riolering die er dwars doorloopt. De oostelijke wadi wordt ook doorkruist door een bestaande riolering. De noordwestelijke wadi heeft de grootste oppervlakte. Deze wordt ook doorsneden door een bestaande riolering én bevindt zich aan de rand van het plangebied waardoor uitbreiden bij verder vooronderzoek onmogelijk is. Door bovenstaande factoren is het potentieel op kenniswinst verminderd.

2.4.2 Volledigheid van het (voor)onderzoek

Volgens de beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek is er (on)voldoende informatie over de aan- of afwezigheid van een archeologische site. Het kennispotentieel kon echter wel bepaald worden.

Aangezien de werken zullen plaatsvinden in een reeds (deels) verstoorde ondergrond, een beperkte diepte hebben en voornamelijk verspreid voorkomen in het plangebied is er **geen kennispotentieel aanwezig bij verder archeologisch onderzoek naar sporenarcheologie**. Bijkomend zullen de geplande

werken op specifieke locaties plaatsvinden waardoor geen groot gebied afgebakend kan worden bij verder vooronderzoek, maar enkel een versnipperd beeld bekomen zou worden.

Voor verder onderzoek naar artefactensites uit de steentijd komen de zones van de drie wadi's in aanmerking. Echter, gezien ook deze gespreid voorkomen én doorsneden worden door de huidige riolering wordt verder vooronderzoek ook op de deze locaties niet aangewezen. **De kenniswinst bij vervolgonderzoek naar steentijdarcheoloog is bijgevolg laag of afwezig.** Bijgevolg wordt door BAAC Vlaanderen bvba **geen verder onderzoek** geadviseerd..